

Asia: VN/20544/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hyvinvointialueiden valtakunnalliset tavoitteet ovat keskeinen osa valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen strategista ohjausta. Valtakunnallisia tavoitteita valmistellut työryhmä on pyytänyt kommentteja tavoiteluonnoksista vuosille 2025-2029. Kuluttajaliitto ry (jälj. "Kuluttajaliitto") kiittää mahdollisuudesta lausua tavoiteluonnoksista ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto katsoo, että tavoiteluonnoksissa on hyviä osa-alueita. On hienoa, että yhdenvertaisuus tuodaan tavoiteluonnoksissa useasti ja selkeästi esiin ja yhdenvertaiset palvelut ovat jopa yksi kolmion (s.10) keskeisistä elementeistä. Hyvinvointialueiden tulee tavoiteluonnosten mukaan edistää kokonaisvaltaisesti väestön terveyttä ja tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, mikä on tärkeä asia. On myös asianmukaista, että vaikuttavuusperusteisuus on yksi tärkeä osa tavoitteita.

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan tavoiteluonnoksissa on kuitenkin paljon vielä työstettävää. Isoin puute on tällä hetkellä siinä, että tavoiteluonnoksissa on tuotu liian vähän esiin palvelunkäyttäjien näkökulmaa tai asiakaslähtöisyyttä, vaikka palveluiden ydin on tarjota palvelunkäyttäjille heidän tarvitsemiaan palveluita. Palvelunkäyttäjien näkökulman uupuminen nousee konkreettisemmin esiin siinä, kuinka minimaalisesti tavoiteluonnoksissa on ylipäättään tuotu esiin potilas-, asiakas- tai palvelunkäyttäjä -termejä. Jotta asiakaslähtöisyys olisi noussut esiin tavoitteissa, olisi ollut tärkeää, että tavoiteluonnoksia valmisteleavassa työryhmässä olisi ollut palvelunkäyttäjien edustaja. Kuluttajaliitto pitää myös erikoisena, ettei yhtään palvelunkäyttäjien edustajaa ollut kuulemislistalla. Hyvinvointialueiden on otettava tavoitteet huomioon hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian valmistelussa ja tavoitteiden avulla linjataan palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisen suuntaviivoja. On selvää, ettei tällaisia tavoitteita voi muodostaa ilman, että palvelunkäyttäjää kuullaan.

Tavoiteluonnosten toinen suuri puute on tällä hetkellä siinä, että tavoiteluonnoksista välittyy kuva, että hyvinvointialueiden tärkeimpiä tavoitteita on säästöjen etsiminen. Kuluttajaliitto haluaa muistuttaa, että hyvinvointialueiden keskeisin tehtävä on järjestää asiakkaille heidän tarvitsemat sote-palvelut perustuslain ja substanssilainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tavoiteluonnoksista tulee vaikutelma, että kunnianhimoinen toiminnan ja talouden uudistaminen (s.11, kaksi kertaa toistettuna) jyrää muut tavoitteet ja jopa palvelut alleen. Tavoitteissa tulisi myös nykyistä selkeämmin tuoda esiin, että palveluiden saatavuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa on yksi keskeisimmistä hyvinvointialueiden tehtävistä (järjestämislaki 8 §).

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että tavoiteluonnosten puutteena voidaan myös pitää potilas- ja asiakasturvallisuuden puuttumista lähes kokonaan tavoitteista. Turvallisuus-termi tuodaan kyllä useasti esiin tavoiteluonnoksissa, mutta sellaisissa yhteyksissä, jossa tulee kuva, että se viittaa palveluiden turvallisuutta enemmän yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen. On selvää, että potilas- ja asiakasturvallisuuden edistämisen ja ylläpitämisen tulee olla aivan keskeinen elementti tavoitteissa. Palveluiden turvallisuus on niin tärkeä asia, että sen tulisi olla yksi sivun 10 kolmion peruspilareista ja asiakas- ja potilasturvallisuutta tulee käsitellä kattavasti tavoiteluonnoksissa. Tavoiteluonnoksissa ei juurikaan viitata sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilainsäädäntöön, mikä lienee tarkoituksellinen valinta. Kuluttajaliitto katsoo kuitenkin, että olisi ollut hyvä, jos tavoiteluonnoksissa olisi vähintään lyhyesti viitattu runsaaseen sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilainsäädäntöön, joka ohjaa hyvinvointialueiden toimintaa ja joissa esimerkiksi asiakaslähtöisyys nousee selkeästi esiin.

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf